

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

Lənkəran Dövlət Universiteti

"Təsdiq edirəm"

Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:

 dos. Zaur Məmmədov

"12" fevral 2026-cı il

Fənn sillabusu
(işçi tədris proqramı)

İxtisas: 6001012 - Kimya və biololgiya müəllimliyi

Fakültə: Təbiyyat

Kafedra: Fizika, kimya və biologiya kafedrası

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: İnsan anatomiyası

Fənn proqramı: Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin 03.10.2024-cü il tarixli 3-29/3-2-665F/2024 sayılı əmrilə nəşr hüququ (qrif) verilmişdir

Kodu: İF-B16

Tədris ili: II (2025-2026) semestr IV

Tədris yükü: 60 saat (30 saat mühazirə, 30 saat laboratoriya məşğələsi)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat: Əliyev Elvin, biol.ü.f.d., dos

Məsləhət günləri və saati: IV gün, saat:10⁰⁰-12⁰⁰

E-mail ünvanı: elvinaliyev1989@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, H.Z.Tağıyev küçəsi -118, 3 saylı tədris korpusu.

III. Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1. Gray's Anatomy: The Anatomical Basis of Clinical Practice. Yazar Susan Standring (ed.). Elsevier Health Sciences. ISBN 9780702077050. 1606 s. Nəşr: 2020
2. Moore's Clinically Oriented Anatomy. Yazarlar Arthur F. Dalley II & Anne M. R. Agur. Lippincott Williams & Wilkins. ISBN 9781975209544. ~1200 s. 9-cu nəşr, Nəşr: 2023
3. İnsan anatomiyası: dərslik (3 cildə), II cild. Müəlliflər V.B. Şadlinski, N.T. Mövsümov, Ş.İ. Qasımov; Redaktorlar B.M. Hüseyinov, Z.R. Seyidova. Bakı. 300 s. Nəşr: 2020
4. Anatomi ve Fizyoloji İnsan Biyolojisi. Yazar Prof. Dr. Abdurrahman Aktümsek. Nobel Akademik Yayıncılık. ISBN9786051333823. Cilt / 438 Sayfa Baskı Sayısı10. 2016

Əlavə ədəbiyyat

1. E.Əliyev. Fənn üzrə müvafiq mühazirə mətnləri.

IV.Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: "İnsan Anatomiyası" fənni insan orqanizminin quruluşunu, orqan və sistemlərin makro və mikroanatomik xüsusiyyətlərini, onların qarşılıqlı əlaqələrini və funksional əhəmiyyətini öyrənən fundamental elmi sahədir. Fənn çərçivəsində anatomik terminologiya, bədənin müstəviləri və oxları, eləcə də insan orqanizmini təşkil edən əsas sistemlərin struktur xüsusiyyətləri sistemli şəkildə təqdim olunur. Nəzəri biliklər praktik məşğələlər vasitəsilə möhkəmləndirilir. Fənnin məqsədi insan orqanizminin anatomik quruluşu haqqında elmi biliklərin formalaşdırılması, struktur–funksiya əlaqələrinin dərk edilməsi və bu biliklərin tibbi-bioloji sahələrdə tətbiqi üçün zəruri elmi baza yaratmaqdır.

VII.Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində , 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

Təqvim planı: Mühazirə 30 saat , laborator məşğələ 30 saat cəmi - 60 saat.

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> , <u>seminar</u> , məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		müh	sem	müh	sem
1	2	3	4	5	6
1	İnsan anatomiyasının predmeti, inkişaf tarixi və isiqamətləri Plan: 1. İnsan anatomiyasının predmeti, inkişaf tarixi və isiqamətləri. 2. Anatomiyanın bölmələri Mənbə: [1,2,3,4]	2	2		
2	İnsan hüceyrəsi və toxumaları. İnsanda embrionun inkişafı Plan: 1. İnsan hüceyrəsinin quruluşu və toxumaları. 2. İnsan hüceyrəsinin orqanoidləri. 3. İnsanda embrionun inkişafı Mənbə: [2,3,4]	2	2		
3	İnsanın dayaq - hərəkət sistemi. Sümüklərin birləşmələri Plan: 1. İnsanda sümüklərin inkişafı, quruluşu və təsnifatı. 2. İnsanda sümüklərin fasiləli və fasiləsiz birləşmələri. Mənbə: [1,2,3,4]	2	2		

4	Gövdənin skeleti. Yuxarı və aşağı ətraf skeleti. Başın skeleti Plan: 1. İnsanın gövdə skeleti. 2. İnsanın yuxarı ətrafın skeleti. 3. İnsanın yuxarı ətraf sümüklərinin birləşmələri. 4. İnsanda əl sümükləri. 5. İnsanın aşağı ətraf skeleti. 6. İnsanda başın skeleti – kəllə Mənbə: [1,2,3,4]	2	2		
5	İnsan əzələsi və anatomik quruluşu Plan: 1. İnsan əzələsi və anatomik quruluşu. 2. İnsanın baş əzələləri. 3. İnsanın göz yuvası ətrafı əzələləri. 4. İnsanda burun ətrafı əzələlər. 5. İnsanda ağız ətrafı əzələlər Mənbə: [1,2,3,4]	2	2		
6	İnsanın daxili orqanları Plan: 1. İnsanın daxili orqanları və anatomik quruluşları. 2. İnsanda vəzilər. 3. İnsanda daxili orqanların inkişafı. Mənbə: [1,2,3,4]	2	2		
7	İnsanda həzm sistemi Plan: 1. İnsanın ağız boşluğu və onun orqanları. 2. İnsanda udlaq, qida borusunun anatomik quruluşu. 3. İnsan mədə - bağırsağın anatomik quruluşu. 4. İnsan qaraciyərin anatomiyası. 5. İnsanda ödlük, mədəaltı vəzin anatomiyası. Mənbə: [1,2,3,4]	2	2		
8	İnsanda tənəffüz sistemi Plan: 1. İnsanda tənəffüs aparatı (Burun boşluğu, Qırtlaq, Nəfəs borusu, Baş broxlar) Ağciyərlər). 2. İnsan ağciyərinin anatomiyası. Mənbə: [1,2,4]	2	2		

9	İnsanda sidik - cinsiyyət sistemi Plan: 1. İnsan böyrəyinin anatomiyası. 2. İnsanın sidik axarları, sidik kisəsi və sidik kanalı. 3. İnsanın cinsiyyət orqanları. 4. Kişi cinsiyyət orqanları. 5. Qadın cinsiyyət orqanları. Mənbə: [1,2,4]	2	2		
10	Daxili sekresiya orqanları Plan: 1. İnsanın daxili sekresiya orqanları. 2. İnsanda qalxanabənzər vəzin anatomiyası. 3. İnsanda çəngələbənzər vəzin anatomiyası. 4. İnsanda böyrəküstü vəzin anatomiyası. 5. İnsanda hipofiz vəzin anatomiyası. 6. İnsanda mədəaltı vəzin daxili sekresiya hissəsi. 7. İnsanda cinsiyyət vəzin daxili sekresiya hissəsi Mənbə: [1,2,3]	2	2		
11	İnsanda qan - damar sistemi Plan: 1. İnsanda qan – damar sistemi. 2. İnsan ürəyinin anatomik quruluşu. 3. İnsanın yuxarı ətraf arteriyaları. 4. İnsanın aşağı ətraf arteriyaları. 5. İnsan vena damarları Mənbə: [1,2,3,4]	2	2		
12	İnsanda limfa sistemi Plan: 1. İnsanda limfa sistemi və onun vəzifələri. 2.İnsanda limfa sahələri. 3. Limfa və limfa dövranı. 4. İnsanda limfa düyünləri. Mənbə: [1,2,3,4]	2	2		
13	İnsanın sinir sistemi Plan: 1. İnsanda mərkəzi sinir sistemi.2. İnsan onurğa beynin anatomiyası. 3. İnsan beyninin anatomiyası. 4. İnsanda periferik sinir sistemi. 5. İnsanda kəllə sinirləri. 6. İnsanda vegetativ sinir sistemi. Mənbə: [1,2,3]	2	2		
14	İnsanda duyğu orqanları Plan: 1. İnsanda dəri və dəri duyğusu orqanları. 2. İnsanda qoxu orqanı. 3. İnsanda dad orqanı. 4. İnsanda görmə orqanı. 5. İnsanda müvazinət və eşitmə orqanı.	2	2		

	Mənbə: [1,2,3,4]				
15	İnsan anatomiyasının yaş morfolojiyası. Plan: 1. İnsan yaş morfolojiyasının metodları. 2. Böyümə və inkişafın əsas qanunauyğunluqları. 3. İnsanda yaş dövrləri. Mənbə: [1,2,3]	2	2		
	Cəmi:	30	30		

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Tələbə aşağıdakıları bilməli və bacarmalıdır:

- İnsan anatomiyasının predmeti, inkişaf tarixi və istiqamətlərini. İnsanın anatomik quruluşunu, daxili və xarici orqanların anatomiyasını, dayaq hərəkət sistemi, qan damar, sinir, həzm sistemi və digər sistemlərin anatomiyasını bilməlidir.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- müəhazirələr, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;
- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, nümunələrlə iş);
- layihələr;
- problemlərə əsaslanan tədris;
- hesabatlar;
- qrup qiymətləndirməsi;
- ekspert metodu;
- video və audio konfrans texnologiyaları;
- video və audio müəhazirələr;
- simulyasiyalar və s.

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. İnsan anatomiyasının əsas anlayışları, anatomik terminologiya, bədənə müstəviləri, oxları və istiqamətləri elmi əsaslarla izah olunur.

FTN 2. İnsan orqanizmini təşkil edən sistemlərin (skelet, əzələ, sinir, ürək-damar, tənəffüs, həzm və s.) makro və mikroanatomik quruluşu sistemli şəkildə şərh olunur.

FTN 3. Orqan və toxumaların quruluşu ilə onların funksiyaları arasında olan qarşılıqlı əlaqələr təhlil edilir və ümumiləşdirilmiş elmi nəticələr formalaşdırılır.

FTN 4. Anatomik biliklər tibbi və bioloji problemlərin izahında, eləcə də praktik situasiyaların qiymətləndirilməsində tətbiq olunur.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrlərinin öyrənilməsi:

XV. Kollektivium sualları:

I kollektivium sualları

1. İnsan anatomiyasının predmeti, inkişaf tarixi və istiqamətləri
2. Anatomiyanın bölmələri
3. İnsan hüceyrəsinin quruluşu və toxumaları
4. İnsan hüceyrəsinin orqanoidləri

5. İnsanda embrionun inkişafı
6. İnsanda sümüklərin inkişafı, quruluşu və təsnifatı
7. İnsanın gövdə skeleti
8. İnsanın yuxarı ətrafın skeleti
9. İnsanın aşağı ətraf skeleti
10. İnsanda başın skeleti – kəllə
11. İnsan əzələsi və anatomik quruluşu
12. İnsanın daxili orqanları və anatomik quruluşları
13. İnsanda həzm aparatı
14. İnsan bağırsaqlarının anatomiyası
15. İnsan qaraciyərin anatomiyası

II kollektivium sualları

1. İnsanda tənəffüs aparatı
2. İnsan ağciyərini anatomiyası
3. İnsanın sidik-cinsiyyət aparatı
4. İnsanın cinsiyyət orqanları
5. İnsanın daxili sekresiya orqanları
6. İnsanda hipofiz vəzin anatomiyası
7. İnsanda qan – damar sistemi
8. İnsan ürəyinin anatomik quruluşu
9. İnsan vena damarları
10. İnsanda limfa sistemi
11. İnsanda sinir sistemi
12. İnsanda mərkəzi sinir sistemi
13. İnsan beyninin anatomiyası
14. İnsanın duyğu orqanları
15. İnsan anatomiyasının yaş morfolojiyası

XV. İmtahan sualları:

1. İnsan anatomiyasının predmeti, inkişaf tarixi və isiqamətləri
2. Anatomiyanın bölmələri
3. İnsan hüceyrəsinin quruluşu və toxumaları
4. İnsan hüceyrəsinin orqanoidləri
5. İnsanda embrionun inkişafı
6. İnsanda sümüklərin inkişafı, quruluşu və təsnifatı
7. İnsanın gövdə skeleti
8. İnsanın yuxarı ətrafın skeleti
9. İnsanın aşağı ətraf skeleti
10. İnsanda başın skeleti – kəllə
11. İnsan əzələsi və anatomik quruluşu
12. İnsanın daxili orqanları və anatomik quruluşları
13. İnsanda həzm aparatı
14. İnsanın ağız boşluğu və onun orqanları

15. İnsan mədəsi və onun anatomik quruluşu
16. İnsan bağırsaqlarının anatomiyası
17. İnsan qaraciyərin anatomiyası
18. İnsanda ödlük və öd axacaqları
19. İnsanda mədəaltı vəzin anatomiyası
20. İnsanda tənəffüs aparatı
21. İnsan ağciyərinin anatomiyası
22. İnsanın sidik-cinsiyyət aparatı
23. İnsan böyrəyinin anatomiyası
24. İnsanın sidik axarları, sidik kisəsi və sidik kanalı
25. İnsanın cinsiyyət orqanları
26. Kişi cinsiyyət orqanları
27. Qadın cinsiyyət orqanları
28. İnsanın daxili sekresiya orqanları
29. İnsanda qalxanabənzər vəzin anatomiyası
30. İnsanda böyrəküstü vəzin anatomiyası
31. İnsanda hipofiz vəzin anatomiyası
32. İnsanda mədəaltı vəzin daxili sekresiya hissəsi
33. İnsanda cinsiyyət vəzin daxili sekresiya hissəsi
34. İnsanda qan – damar sistemi
35. İnsan ürəyinin anatomik quruluşu
36. İnsanın yuxarı ətraf arteriyaları
37. İnsanın aşağı ətraf arteriyaları
38. İnsan vena damarları
39. İnsanda limfa sistemi
40. İnsanda sinir sistemi
41. İnsanda mərkəzi sinir sistemi
42. İnsan onurğa beynin anatomiyası
43. İnsan beyninin anatomiyası
44. İnsanda periferik sinir sistemi
45. İnsanda kəllə sinirləri
46. İnsanda vegetativ sinir sistemi
47. İnsanın duyğu orqanları
48. İnsanda görmə orqanı
49. İnsanda müvazinət və eşitmə orqanı
50. İnsan anatomiyasının yaş morfologiyası

Fənn sillabusu "Fizika, kimya və biologiya" kafedrasının 22 yanvar 2026-cı il tarixli iclasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (protokol № 06).

Kafedra müdiri:

Fənn müəllimi:

p.ü.e.d.prof. Vidadi Orucov

b.ü.f.d. dos. Elvin Əliyev